

Stadgers en instellingen over de gebiedsgebonden aanpak van het sociale domein

Onderzoek en Statistiek Groningen heeft als kernactiviteiten instrumentontwikkeling voor en uitvoering van beleidsgericht onderzoek, het toegankelijk maken van grote hoeveelheden data uit verschillende bronnen, gegevensanalyse, projectevaluatie en dienstverlening bij overheidsmarketing.

Stadgers en instellingen over de gebiedsgebonden aanpak van het sociale domein

Frans Oldersma
Klaas Kloosterman

Onderzoek en Statistiek Groningen
November 2013

Internet: www.os-groningen.nl

[Twitter.com/basisvoorbeleid](https://twitter.com/basisvoorbeleid)

Inhoud

1. Inleiding	1
2. Ondersteuning in de wijken	3
2.1 Ondersteuning per wijk georganiseerd	3
2.2 Eén herkenbare plek in de wijk van waaruit ondersteuning wordt georganiseerd	4
2.2 Wat moet die ene plek binnen de wijk waar je ondersteuning kunt krijgen nu precies inhouden?	6
2.3 Eigen kracht	8
2.4 Samenredzaamheid	9
3 Extra vragen instellingen.....	11

1. Inleiding

Per 1 januari 2015 worden gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning (inclusief AWBZ-begeleiding, verzorging, kortdurend verblijf en beschermd wonen), de nieuwe Jeugdwet en de Participatiewet. Tegelijkertijd staan gemeenten voor de opgave om ondersteuning in het sociaal domein te bieden met veel minder geld. Gemeenten bereiden zich voor op deze nieuwe taken, ondanks onzekerheid over de invoering van de nieuwe wetten en de beschikbare budgetten.

Gebiedsgebonden aanpak

Het leggen van bovenstaande verantwoordelijkheden bij de gemeente en de noodzaak tot bezuinigen enerzijds en het optimaliseren van het zorg- en ondersteuningsaanbod anderzijds leidde tot heroriëntatie op de aanpak van zorg- en hulpverlening binnen de gemeente. De visie van de gemeente Groningen staat beschreven in de discussienota 'Met elkaar voor elkaar, naar een gebiedsgebonden aanpak van het sociale domein'.

Met die gebiedsgebonden aanpak stelt de gemeente voor om functies en activiteiten, die tot nu toe vanuit verschillende organisaties worden uitgevoerd, in één uitvoeringsverband samen te brengen. Tegelijkertijd vraagt deze aanpak een andere rol van burgers, maatschappelijke organisaties en de gemeentelijke organisatie. De gemeente wil graag in gesprek met bewoners en beroepskrachten om hun ideeën te horen over de gebiedsgerichte aanpak en om te bepalen welke bijdrage zij daaraan kunnen leveren.

In gesprek met de gemeente

Eén van de manieren om een dergelijk gesprek te voeren is het uitzetten van een online enquête. Het Stadspanel van Onderzoek en Statistiek Groningen wordt een aantal vragen voorgelegd omtrent de uitvoering van de gebiedsgebonden aanpak. Min of meer dezelfde vragen worden voorgelegd aan een aantal instellingen in de stad die beroepshalve veel met die nieuwe aanpak te maken zullen krijgen.

De respons

Aan de enquête hebben 2.600 inwoners van de gemeente Groningen die lid zijn van het Stadspanel meegedaan. Daarnaast hebben 48 maatschappelijke instellingen meegewerkt aan dit onderzoek.

Het Stadspanel bestaat uit ruim 9.000 inwoners van de gemeente Groningen die regelmatig de vraag krijgen hun mening te geven over allerlei actuele onderwerpen in de gemeente. Beleidsmakers krijgen zo informatie over wat er leeft onder de burgers van de gemeente. Iedere inwoner van de gemeente Groningen kan meedoen met het Stadspanel. Het Stadspanel werkt met enquêtes via internet. De Stadspanelleden ontvangen een email met een uitnodiging om een enquête in te vullen via internet.

2. Ondersteuning in de wijken

Vanaf 2015 neemt de gemeente Groningen belangrijke taken op sociaal gebied over van het Rijk. De gemeente wordt verantwoordelijk voor het bieden van ondersteuning aan bewoners. Het gaat om ondersteuning bij het opvoeden en het opgroeien, en ook bij de begeleiding en de verzorging in de thuissituatie. De gemeente krijgt hiervoor minder geld dan er nu aan wordt besteed. Zij bereidt zich voor op deze nieuwe taak en nodigt bewoners en maatschappelijke organisaties uit om mee te denken over deze vernieuwing.

De gemeente is van plan om de ondersteuning per wijk te organiseren. In de stad worden 'werkgebieden' aangewezen waarin sociale wijkteams zich richten op alle bewoners in het werkgebied. Een werkgebied kan bestaan uit meerdere wijken.

2.1 Ondersteuning per wijk georganiseerd

De eerste vraag werd zowel aan het Stadspanel als aan de bij het onderzoek betrokken organisaties (verderop steeds aangeduid als 'de organisaties') gesteld. Deze vraag was:

Vraag: Wat vindt u van het plan om de ondersteuning *per wijk* te organiseren, waarbij sociale wijkteams zich richten op alle bewoners in een werkgebied (één of meer wijken)?

Tabel 2.1a Ondersteuning per wijk een goed idee?

beoordeling	Stadspanel	Instellingen
zeer goed	14%	23%
goed	55%	66%
niet goed, niet slecht	17%	6%
slecht	4%	
zeer slecht	2%	
geen mening	8%	2%
geen antwoord	1%	2%
Perc. Goed/zeer goed	69%	89%
totaal	2.593	47

Bijna zeventig procent van het Stadspanel vindt ondersteuning per wijk een goed idee. Bij de instellingen is dit 89 procent. De nieuwe aanpak lijkt dus op brede steun te kunnen rekenen.

Niet elke vraag om ondersteuning hoeft door een 'beroepskracht' te worden behandeld. Sommige vragen kunnen kundige vrijwilligers ook

beantwoorden. Dat gebeurt nu ook al heel veel. De gemeente wil dit nog meer waarderen en stimuleren. Dit leidde in het onderzoek tot de volgende vraag:

Vraag: Wat vindt u van het plan dat in sociale wijkteams vrijwilligers en beroepskrachten samenwerken om stadjes te ondersteunen?

Tabel 2.1b Samenwerken vrijwilligers en beroepskrachten in de wijk: een goed idee?

beoordeling	Stadspanel	Instellingen
zeer goed	12%	16%
goed	57%	59%
niet goed, niet slecht	17%	20%
slecht	7%	
zeer slecht	3%	2%
geen mening	3%	2%
geen antwoord	1%	2%
Perc. Goed/zeer goed	69%	75%

Een ruime meerderheid van zowel Stadspanel als de instellingen vinden het een goed idee dat beroepskrachten en vrijwilligers meer samen optrekken bij het ondersteunen van wijkbewoners.

2.2 Eén herkenbare plek in de wijk van waaruit ondersteuning wordt georganiseerd

De gemeente is van plan om in elke wijk één herkenbare plek te creëren waar bewoners met vragen terecht kunnen. Nu bestaan hiervoor nog verschillende locaties en ingangen. Wijkbewoners kunnen op deze plek informatie en advies krijgen over opvoeden, opgroeien, begeleiding en thuisverzorging. Bewoners kunnen hier elkaar ook ontmoeten en ideeën met elkaar uitwisselen. De volgende vraag werd wederom én aan het Stadspanel én aan de instellingen voorgelegd.

Vraag: Wat vindt u van het plan om in elke wijk één herkenbare plek te maken waar bewoners welkom zijn. Daar kunnen zij terecht met vragen over opvoeden, opgroeien, begeleiding en verzorging in de thuissituatie en dagbesteding. Zij kunnen ook mensen ontmoeten en ideeën met elkaar uitwisselen?

Tabel 2.2 Een herkenbare plek in de wijk voor ondersteuning?

beoordeling	Stadspanel	Instellingen
zeer goed	12%	16%
goed	57%	59%
niet goed, niet slecht	17%	20%
slecht	7%	
zeer slecht	3%	2%
geen mening	3%	2%
geen antwoord	1%	2%
Perc. Goed/zeer goed	69%	75%

Driekwart van de instellingen en 69 procent van het Stadspanel vindt het een goed plan om de ondersteuning binnen de wijk op één herkenbare plek aan te bieden.

Aan de leden van het Stadspanel is vervolgens de vraag gesteld of ze zelf behoefte hebben aan één herkenbare plek in de wijk....

.... waar u terecht kunt met vragen en om andere mensen te ontmoeten en ideeën uit te wisselen?

Deze en andere vragen die alleen aan het Stadspanel zijn voorgelegd zijn opgesplitst in relevante factoren met betrekking tot het onderwerp. Het gaat daarbij om leeftijd en de belangrijkste bezigheid overdag (studie, werk, huisman/vrouw etc.)

Tabel 2.3a Behoeftte aan één plek in de wijk waar ondersteuning geboden wordt?

	Werken	Studeren	Huishouden	Werkloos	Pensioen	Totaal
Nee	55%	62%	42%	37%	33%	48%
Misschien	34%	31%	31%	48%	48%	37%
Ja	7%	3%	15%	11%	15%	10%
Weet/niet	4%	4%	12%	4%	4%	5%

Voor de eigen zorg en ondersteuning hebben de meeste mensen minder behoefte aan één plek waar die geboden wordt en waar mensen anderen kunnen ontmoeten. Voor studerende en werkende geldt dit nog het meest.

Als we de gegevens uitsplitsen naar leeftijd ontstaat het volgende plaatje.

Tabel 2.3b Behoefte aan één plek in de wijk waar ondersteuning geboden wordt?

	<25	<35	<45	<55	<65	<75	>75	Totaal
Nee	57%	59%	55%	45%	42%	33%	29%	48%
Misschien	31%	32%	32%	40%	40%	48%	46%	37%
Ja	5%	5%	9%	10%	12%	15%	23%	10%
Weet/niet	7%	5%	4%	5%	6%	5%	3%	5%

Uit tabel 2.3b wordt duidelijk dat met het toenemen van de leeftijd de behoefte aan één plek binnen de wijk waar ondersteuning wordt geboden ook toeneemt. Uitleg: <35 uit de tabel betekent hier de leeftijdsklasse 25 tot 35 jaar.

De volgende vraag werd voorgelegd aan diegenen in het Stadspanel die hadden aangegeven geen behoefte te hebben aan één plek binnen de wijk waar ondersteuning wordt geboden (1.248 personen).

Vraag: Waarom hebt u geen behoefte aan één plek in de wijk waar bewoners terecht kunnen met vragen en om andere mensen te ontmoeten en ideeën uit te wisselen?

Tabel 2.4 Waarom geen behoefte aan één plek in de wijk waar u terecht kunt voor ondersteuning en om andere mensen te ontmoeten?

Reden	Percentage
Ik krijg al voldoende ondersteuning	6%
Ik heb geen hulp nodig om vragen hierover te beantwoorden	56%
Vragen hierover bespreek ik met vrienden / familie e.d.	46%
Ik kan ook op een andere plek antwoord krijgen op mijn vragen	11%
In verband met privacy/anonimiteit buiten de eigen wijk ondersteuning zoeken	14%
In de inzet van vrijwilligers heb ik onvoldoende vertrouwen	12%
Antwoorden op vragen hierover zoek ik op internet	28%

Personen die aangeven geen behoefte te hebben aan één plek binnen de wijk waar ondersteuning wordt geboden hebben vaak geen hulp nodig (56%) en/of kunnen hiervoor veelal terecht bij vrienden en familie (46%).

2.2 Wat moet die ene plek binnen de wijk waar je ondersteuning kunt krijgen nu precies inhouden?

Personen die wél behoefte hebben aan één plek waar ondersteuning geboden wordt en waar mensen anderen kunnen ontmoeten werd gevraagd wat zij van een dergelijke plek verwachten.

Vraag: Voor welke vragen en ondersteuning wilt u op één plek in de wijk terecht kunnen?

Tabel 2.5a Voor welke vragen en ondersteuning wilt u op één plek in de wijk terecht kunnen?

	Werken	Studeren	Huishouden	Werkloos	Pensioen	Totaal
opvoeden	28%	28%	23%	10%	8%	20%
opgroeien	25%	21%	14%	9%	6%	17%
begeleiding	30%	37%	33%	26%	19%	28%
thuiszorg	39%	21%	40%	32%	62%	44%
welzijn	48%	42%	42%	55%	46%	48%
dagbesteding	23%	23%	25%	34%	25%	25%
passende woonruimte	24%	35%	28%	31%	31%	27%
mobiliteit	20%	19%	19%	23%	33%	23%
financiën	28%	35%	25%	37%	14%	25%
ontmoeting	48%	63%	42%	45%	43%	46%

Uit tabel 2.5a valt af te lezen waar verschillende groepen stadjsers vooral behoefte aan hebben. Zo willen werklozen bijvoorbeeld graag advies over welzijnsvragen en financiële aangelegenheden. Werkenden willen relatief meer advies over opvoeden en opgroeien. Uitgesplitst naar leeftijd zien we het volgende beeld.

Tabel 2.5b Behoeftte aan één plek in de wijk waar ondersteuning geboden wordt?

	<25	<35	<45	<55	<65	<75	>75	Totaal
opvoeden	22%	46%	33%	15%	12%	5%	5%	20%
opgroeien	18%	39%	30%	13%	9%	5%	5%	17%
begeleiding	27%	26%	33%	31%	27%	15%	16%	27%
thuiszorg	26%	24%	32%	42%	54%	61%	69%	43%
welzijn	36%	45%	47%	52%	53%	42%	45%	47%
dagbesteding	21%	27%	20%	25%	27%	26%	22%	25%
passende woonruimte	31%	19%	21%	25%	29%	31%	35%	27%
mobiliteit	18%	14%	16%	20%	32%	30%	36%	23%
financiën	26%	38%	32%	28%	19%	16%	2%	25%
ontmoeting	42%	46%	40%	51%	48%	48%	24%	46%

Van thema's naar activiteiten

De vorige twee tabellen hadden vooral betrekking op de thematiek die bij de sociale wijkteams (de centrale plek binnen de wijk etc.) aan de orde komt. Hieronder leggen we nadruk op het type activiteit die volgens respondenten binnen die teams vorm moet krijgen.

Vraag: Wat vindt u van het plan om de sociale wijkteams de volgende functies te geven?

- informatie en advies, op een herkenbare plek in de wijk;
- activiteiten organiseren met wijkbewoners
- signaleren dat ondersteuning nodig is
- passende ondersteuning bieden aan bewoners die ondersteuning vragen of nodig hebben

Tabel 2.6 Welke functies moeten de sociale wijkteams hebben?

beoordeling	Stadspanel	Instellingen
Informeren / adviseren	76%	77%
activiteiten organiseren	55%	64%
signaleren	75%	82%
ondersteuning bieden	77%	67%
regisseren		67%

De percentages in de tabel geven het gedeelte van de respondenten aan die het wenselijk of zeer wenselijk vindt dat de sociale wijkteams die taken uitvoert. Het organiseren van activiteiten met wijkbewoners wordt daarbij relatief als het minst wenselijk ervaren. Het belang van het voeren van de regie over diverse instellingen en diensten is alleen aan instellingen voorgelegd.

2.3 Eigen kracht

Er is straks minder geld beschikbaar voor ondersteuning. De gemeente wil meer gebruik maken van de 'eigen kracht' van bewoners. Daarnaast is het wenselijk dat mensen ook ondersteuning zoeken in de eigen omgeving (buren, familie en vrienden). Ondersteuning door vrijwilligers en beroepskrachten kan zo nodig aanvullend hierop worden ingezet. Dit betekent dat bewoners zelf meer doen, maar ook dat zij meer hulp en ondersteuning ontvangen van het eigen netwerk. Aan de respondenten van het Stadspanel en aan de instellingen werd gevraagd hoe zij tegen het concept van 'eigen kracht' aankijken.

Vraag: Wat vindt u van het plan om meer gebruik te maken van de 'eigen kracht' van bewoners?

Tabel 2.7 Wat vindt u van het plan om meer gebruik te maken van de 'eigen kracht' van bewoners?

beoordeling	Stadspanel	Instellingen
zeer goed	9%	16%
goed	38%	39%
niet goed, niet slecht	31%	32%
slecht	12%	8%
zeer slecht	6%	3%
geen mening	3%	3%
geen antwoord	1%	16%
Perc. Goed/zeer goed	47%	55%

2.4 Samenredzaamheid

De gemeente wil van alle bewoners inzet en betrokkenheid vragen. Dat kan betekenen dat door de omgeving een beroep op bewoners wordt gedaan. De volgende vraag werd aan het Stadspanel voorgelegd.

Vraag: In hoeverre bent u bereid het volgende te doen?

- inzetten voor uw **eigen netwerk** (buren, vrienden of familie)
- inzetten voor alle **wijkbewoners**
- uw kwaliteiten inzetten in het sociale wijkteam als **vrijwilliger** of ervaringsdeskundige
- meehelpen bij het opzetten of **beheren** van een voorziening in de wijk
- af en toe leuke dingen **organiseren** waaraan alle wijkbewoners kunnen meedoen

Tabel 2.8a In hoeverre bent u bereid het volgende te doen?

	Werken	Studeren	Huishouden	Werkloos	Pensioen	Totaal
eigen netwerk	77%	82%	67%	60%	62%	71%
wijkbewoners	13%	13%	9%	15%	10%	12%
vrijwilliger	22%	31%	17%	34%	19%	23%
beheren	15%	17%	11%	24%	11%	15%
organiseren	18%	26%	17%	14%	14%	18%

Relatief veel mensen willen personen in de eigen (familie)kring een handje toesteken (71%). Voor andere wijkbewoners lijkt men minder hulpvaardig (12% wil zich inzetten voor alle wijkbewoners). Als we kijken naar leeftijdsklassen zien we het volgende.

Tabel 2.8b In hoeverre bent u bereid het volgende te doen?

	<25	<35	<45	<55	<65	<75	>75	Totaal
eigen netwerk	38%	80%	76%	71%	66%	63%	48%	66%
wijkbewoners	5%	13%	15%	14%	12%	10%	4%	11%
vrijwilliger	12%	26%	21%	23%	25%	20%	14%	21%
beheren	7%	17%	16%	15%	15%	8%	8%	13%
organiseren	11%	20%	20%	18%	15%	14%	14%	16%

Jongeren (<25) voelen zich duidelijk minder geroepen in te springen voor anderen, ook binnen het eigen netwerk. Het zijn vooral wijkbewoners in de leeftijdsgroep 25 tot 45 jaar die het meest bereid lijken activiteiten ten behoeve van anderen te ontplooiën.

3 Extra vragen instellingen

De aan het onderzoek meewerkende instellingen werd nog een aantal aanvullende vragen voorgelegd die we hieronder kort behandelen. Deze hebben vooral betrekking op de organisatie rond de gebiedsgebonden aanpak.

Vraag:

- 1) Wat vindt u van het samenbrengen van verschillende organisatie en medewerkers in één organisatorisch verband?
- 2) Wat vindt u van het onderbrengen van deze gebiedsgebonden aanpak buiten de gemeentelijke organisatie?
- 3) Wat vindt u van het idee dat er meerdere partijen kunnen zijn in de stad die in een wijk de gebiedsgebonden aanpak uitvoeren?

De volgende tabel geeft weer hoe de instellingen tegen deze drie punten aankijken.

Tabel 3.1 Antwoorden van deelnemende instellingen op drie vragen betreffende de gebiedsgebonden aanpak.

beoordeling	Vraag 1	Vraag 2	Vraag 3
zeer goed	14%	11%	8%
goed	59%	41%	57%
niet goed, niet slecht	19%	22%	19%
slecht	5%	5%	3%
zeer slecht		5%	5%
geen mening		11%	5%
geen antwoord		5%	3%
Perc. Goed/zeer goed	73%	52%	65%

Als laatste hebben we organisaties gevraagd welke organisatievorm hun voorkeur had bij het inrichten van de gebiedsgebonden aanpak. De 'coöperatie' bleek daarbij favoriet.

Tabel 3.2 Welke organisatievorm heeft uw voorkeur bij de inrichting van de gebiedsgebonden aanpak.

organisatievorm	percentage
hoofdaannemer / onderaannemer	8%
consortiummodel	8%
coöperatie	38%
stichtingsvorm	11%
geen mening	27%
geen antwoord	8%

BASIS VOOR BELEID

BEZOEKADRES

Eendrachtskade ZZ 2
9726 CW Groningen

POSTADRES

Postbus 1125
9701 BC Groningen

T (050) 367 56 30

F (050) 367 56 33

E info@os.groningen.nl

I www.os-groningen.nl